

Sökandet efter Albertina Fredrikas ros

En vacker dag i slutet av juni 2009 besöker jag min fars fädernegård, belägen i Bodans by, cirka 6 km norr om Lövånger, tillsammans med min man Alger och vår äldsta dotter Maria. Vi sitter på södersidan av mangårdsbyggnaden, bredvid en överdådigt blommande rosa rosenbuske tillsammans med min kusin Albert, den siste i en lång släktkedja, som brukat denna gård i många hundra

FIGUR 1.
SLÄKTGÅRDEN I I BODAN, BODAN 3:12
I VINTERSKRUD EFTER RENOVERINGEN 1956.
FOTO: MAJ BURMAN, 57.

år. Solen gassar, vi dricker kaffe och ser på gamla fotografier på släktingar som levat på gården förr.

Lövånger var bebyggt redan på bronsåldern, enligt fornyfynd att döma, och släkten har funnits på gården från minst 1500-talet, då de första spåren återfinns i skriftliga källor (1543). Detta gör gården till en symbol för släkten, dess traditioner och berättelser. Där har de samlat och bevarat hus, redskap, möbler, inredning, foton, släktdokument och andra avtryck ur historien, som min far och andra före honom förvarat där. Men även den muntliga kunskap och de berättelser, som ännu finns, om livet på gården och människorna, som tillhört och tillhör den. Rötterna till det förgångna blir så levande i denna miljö.

Släktgården i Bodan

Släktgården har beteckningen Bodan 3:12 och är en vackert belägen Västerbottensgård, med en mangårdsbyggnad i två våningar, byggd 1781¹ och ombyggd och renoverad 1923 och 1956. Vid den tidigare ombyggnaden, som gjordes före nuvarande ägarens tid, minskades den traditionella Västerbottensgården på längden genom rivning av halva huset. Huset flyttades något längre ner mot dalen, kanske ett par meter, och fick en entré mot den övre byavägen. Den flyttades även i sidled och fick brutet tak. Vid renoveringen 1956 byggdes bland annat köket om. Renoveringarna skedde i en tid, då många fina gårdar utsattes för genomgripande förändringar. Det här var en tid när moderniteten var på stark frammarsch, framförallt bland medelklassen. Man ville vara mo-

¹ Bild och beskrivning av den äldsta gården från 1781 återfinns i kapitlet om Albertina Fredrika som bondhustru.

dern och bo modernt. För att få ombyggnadslån beviljade, följde tydliga krav på utförandet, som formulerades av mera centralt belägna instanser. De nästan tvingade fram en modernisering av landsbygden och var hårda och okänsliga för de kulturella värdena i gammal svensk byggnadskonst. Att vårda och bevara vackra gamla gårdar var inget myndigheterna värnade om då. Nu beklagar vi djupt att kunskapen om landskapskultur inte var bättre känd på 1900-talets första hälft. Gården är målad röd med vita snickerier, men Falu Rödfärg används inte längre på huset. På fo-

FIGUR 3.
SLÄKTGÅRDEN MELLAN RENOVERINGARNA
1923 OCH 1956.
FOTO: ARVID BURMAN.

tot från slutet av 1920-talet ser vi att ett staket hindrar hästarna från att komma in i trädgården och beta. Nu ser man att växter planterats på båda sidor om huset. Någon gång under mellanperioden har det funnits en syrenhäck bakom staketet, berättar Albert, och familjen har suttit ute och druckit kaffe, något som inte var vanligt i byn på hans farföräldrars tid. Kanske en vana de fått under sina arbetsresor i ungdomen borta från hembygden? (*figur 2, sidan 15*)

På den nuvarande gårdsplanen ligger även en bagarstuga, med stor bakugn, i vilken vi fått vara med och baka tunnbröd (*figur 4, sidan 16*).

Vid tunet ligger vidare en stor ladugård, som nu är tom men har härbärgerat som mest 20 mjölkande kor och därtill åtskilliga kvi-gor och kalvar. Får, hästar och grisar har också funnits ännu längre tillbaka. I den numera borttagna gamla ladugården från vår farmor Albertina Fredrikas tid fanns det 13 båsplatser, vilket ansågs vara ganska mycket då. Visthusboden finns inte kvar, men en liten bod och en åttkantloge, rundloge, från 1879. En maskinhall ligger tvärs över dagens nya byaväg nära ladugården. Det fanns en tvåvåningar hög ekonomibyggning, i vilken man tidigare tillverkade salpeter. Diverse stugor och lador ligger på längre bort belägna ägor. Förr hade man även ett pampigt utedass på gårdstunet.

Gården har brukat en fåbod² med fåbodstuga och skvaltkvarn i Bodans bysamfällighet i skogsmarkerna vid Stavvattsbäcken, 8 kilometer bort, men den slutade att användas aktivt 1938. Fåboden vårdas numera enbart med lieslätter av ängarna och allmän

² Lundmark, Henry, *Bodans fåbod värd att spara*. Norra Västerbotten (klipp utan år).

översyn av husen och är att betrakta som museum. I kyrkstan i Lövånger finns gårdens kyrkstuga fortfarande kvar men ingår nu i de kollektivt skötta stugor, som servar turistnäringen. På gårdstomten ligger en undantagsstuga, som bebotts av Albertina Fredrikas dotter Viktoria under hennes änketid. Den hör inte längre till gården (*figur 5, sidan 17*).

Själv kom jag första gången till gården 1944 under andra världskrigets slutskede, när jag och mina syskon vistades där en hel sommar efter min fars död. Sedan dess har jag återvänt många gånger själv och så småningom med min egen familj. Mina barn och barnbarn har mjölkat kor och sovit på höskullen här, ställt långfil på tjockning i vindstrappan och njutit av smultron och åkerbär i dikeskanterna. Släktgården i Bodan och mina kusiner, som brukat den, är en viktig del i deras kontakt med hur livet sett ut i tidigare generationer.

Från min barndom minns jag brunnen, med brunnslock, hink i kedja, som skramlade när vi vevade ner den för att fylla hinken med friskt källvatten, vanligtvis för att vattna föremålen för vår stora kärlek: hästarna Hej och Sally. Brunnen är lite av ett centrum för en rad aktiviteter. Där hinkade vi upp vatten till både inom- och utomhussysslor, som tvätt av svettigt slätterfolk, barn, hästar och kläder, när så behövdes, den varma sommaren 1944, då vi barn behövde ett ställe att vara på, medan vår mor återhämtade sig efter en depression med svår blodbrist. Den prunkande trädgården fick sin beskärda del, eftersom grönsaker, blommor, bär och fruktträd behövde sin bevattning heta sommardagar. På brunnslocket satt vi även och spanade in hästskjutsarna, som passerade på väg till kvarnen eller till mejeriet i Broänge, eller ännu längre bort.

FIGUR 6.
ALBERTINA FREDRIKA MAGNUSSON,
F. BURMAN 1838–1927.